

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 846/2016-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Pavlom Čičmancom, Braneckého 161/12, Trenčín, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky vo veci vedenej pod sp. zn. 32128/2014-61/D/7 a jeho prípisom z 15. januára 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. marca 2015 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Pavlom Čičmancom, Braneckého 161/12, Trenčín, a na základe „*písomného súhlasu*“ (písomný súhlas je priložený k sťažnosti) aj jej syna [REDACTED]

(ďalej aj „sťažovateľ“, spolu len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) vo veci vedenej pod sp. zn. 32128/2014-61/D/7 a jeho prípisom z 15. januára 2015 (ďalej aj „napadnutý prípis“).

Z obsahu sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že syn sťažovateľky [REDAKOVANÉ] bol rozsudkom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 4 T 96/2012 z 11. decembra 2012 (ďalej len „odsudzujúci rozsudok“) právoplatne uznaný za vinného (pravdepodobne) zo spáchania trestného činu podľa § 172 ods. 1 Trestného zákona (sťažovatelia nepriložili k sťažnosti odsudzujúci rozsudok, pozn.), za čo bol odsúdený na úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 6 rokov.

Vo vzťahu k vine za žalovaný skutok sťažovateľ na hlavnom pojednávaní urobil vyhlásenie podľa § 257 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku (t. j. že je vinný zo spáchania žalovaného skutku, pozn.), ktoré okresný súd akceptoval, a preto dokazovanie týkajúce sa viny nevykonával. Vzhľadom na uvedené s poukazom na § 257 ods. 5 Trestného poriadku nebolo proti výroku o vine prípustné odvolanie. Sťažovateľ odvolaním nenapadol ani výrok o treste a povinnosti nahradiť poškodenému škodu, pričom práva na podanie odvolania sa vzdal rovnako ako prokurátor.

Sťažovateľka ako príbuzná obvineného v priamom pokolení (s písomným súhlasom svojho syna, pozn.) podala ministerstvu spravodlivosti podnet na podanie dovolania ministrom spravodlivosti Slovenskej republiky proti právoplatnému odsudzujúcemu rozsudku z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c) a g) Trestného poriadku.

Svoj podnet odôvodnila tým, že jej synovi (sťažovateľovi) nikdy neboli doručené uznesenia vydané v prípravnom konaní o pribratí znalca, že svedkovia v prípravnom konaní boli vypočutí bez jeho prítomnosti a tiež jeho obhajcu, keďže v tom čase zvoleného ani ustanoveného obhajcu nemal (trestné stíhanie syna sťažovateľky prebiehalo v tom čase na slobode, pozn.), a teda svedkovia neboli vypočutí kontradičným spôsobom. Sťažovateľka svoj podnet odôvodnila tiež tým, že jej syn bol v prípravnom konaní vypočutý

pred vznesením obvinenia v postavení svedka, čo bolo podľa jej názoru nezákonné, keďže bol osobou podozrivou zo spáchania trestného činu, a preto malo dôjsť k zásadnému porušeniu jeho práva na obhajobu. Ďalšími námietkami sťažovateľka poukazuje na ňou tvrdený nezákonný postup policajnej hliadky, ktorá jej syna (sťažovateľa) zadržala 27. marca 2012 a on hliadke dobrovoľne vydal drogu, ktorú mal pri sebe, pričom takýto dôkaz podľa jej tvrdenia nemožno v trestnom konaní použiť proti obvinenému, keďže sa tak stalo bez predchádzajúceho poučenia o tom, že má právo nepodieľať sa na usvedčení vlastnej osoby. Z uvedených dôvodov je odsudzujúci rozsudok podľa sťažovateľky založený na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom. Ministerstvo spravodlivosti napadnutým prípisom sp. zn. 32128/2014-61/D/7 z 15. januára 2015 podnet sťažovateľky odložilo.

Sťažovateľka (so súhlasom sťažovateľa) v sťažnosti argumentuje v zásade identicky ako v podnete adresovanom ministerstvu spravodlivosti, ktorým sa domáhala podania dovolania, pričom v tejto súvislosti poukazuje aj na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 220/2011 zo 6. marca 2012.

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sa sťažovateľka domáha, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

«1) Základné právo sťažovateľky [REDAKOVANÉ] a k nej pripojeného syna [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] upravené v čl. 46 ods. 1 ústavy SR na súdnu a inú právnu ochranu postupom Ministerstva spravodlivosti SR vedeného pod sp. zn. 32128/2014-61/D/7 zo dňa 15. 01. 2015, týkajúceho sa vybavenia podnetu k podaniu dovolania zo dňa 16. 09. 2014 bolo porušené.

2) Odpoveď MSSR „uzrozumenie a výsledku prieskumu“ o vybavení podnetu [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] k podaniu dovolania sp. zn. 32128/2014-61/D/7 zo dňa 15. 01. 2015 o odložení sa zrušuje a vec [REDAKOVANÉ] sa vracia na nové konanie.

3) V zmysle čl. 46 ods. 3 a čl. 127 ods. 2, ods. 3 Ústavy sa priznáva sťažovateľke právo na náhradu trov právneho zastúpenia s tým, že Ministerstvo spravodlivosti SR je povinné uhradiť v zákonom stanovenej lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia na bankový účet právneho zástupcu sťažovateľky JUDr. Pavla Čičmanca...:

a) trovy právneho zastúpenia v konaní pred ÚSSR vo výške 279,70 EUR...

b) primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000,- EUR pre sťažovateľku ■■■■■

■■■■■.»

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil

sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Úlohou ústavného súdu vo veci sťažovateľov bolo posúdiť, či ministerstvo spravodlivosti odložením podnetu sťažovateľky na podanie dovolania mohlo neprípustným spôsobom zasiahnuť do základného práva sťažovateľov označeného v petite sťažnosti, t. j. základného práva na inú ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd opakovane vo svojej judikatúre uvádza, že nie je orgánom ochrany zákonnosti, ale ochrany ústavnosti. Porušenie zákonnosti je súčasne porušením ústavnosti v prípade, ak má za následok a je v priamej príčinnej súvislosti s porušením konkrétneho ústavného článku (II. ÚS 23/96).

Na účely posúdenia opodstatnenosti sťažnosti ústavný súd preskúmal napadnutý prípis, v ktorom sa okrem iného uvádza:

«V zmysle § 2 ods. 9 Tr. por.: „Každý, proti komu sa vedie trestné konanie, má právo na obhajobu.“

V zmysle § 34 ods. 1 Tr. por.: „Obvinený má právo od začiatku konania proti svojej osobe vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu, a k dôkazom o nich, má však právo odoprieť vypovedať.“

V zmysle § 34 ods. 4 Tr. por.: „Orgány činné v trestnom konaní a súd sú povinné vždy obvineného o jeho právach poučiť vrátane významu priznania a poskytnúť mu plnú možnosť na ich uplatnenie.“

Ako vyplýva zo spisového materiálu Okresného súdu Trenčín, sp. zn. 2 T 105/2012, [REDAKČIA] bol po zadržaní pri výsluchu dňa 27. 3. 2012 o 15:45 hod. poučený o svojich právach, pričom bol poučený aj o práve odoprieť výpoveď a o práve na obhajcu. Tieto práva nevyužil a k spáchaniu trestnej činnosti sa priznal, rovnako tak po poučení urobil pri výsluchu v pozícii obvineného dňa 12. 6. 2012. Samotná obžaloba sa opiera ako o dôkazy o výpoveď obvineného, výpovede svedkov [REDAKČIA], [REDAKČIA] a znalecký posudok KEÚ PZ.

V druhom prípade zo spisového materiálu Okresného súdu Trenčín, sp. zn. 4 T 121/2012, vyplýva, že [REDAKČIA] bol najprv vypočutý ako svedok dňa 15. 6. 2012, pričom ako svedok bol poučený o možnosti odoprieť výpoveď z dôvodu podľa § 131 ods. 2 Tr. por., ktorú však nevyužil. Následne bolo voči nemu vznesené obvinenie a bol vyslúchnutý v pozícii obvineného dňa 19. 7. 2012, pričom opätovne po poučení neodmietol vypovedať, ani nevyužil právo na právnu pomoc obhajcu. Aj v tomto prípade sa obžaloba opiera o dôkazy: výpoveď obvineného, výpoveď svedka [REDAKČIA] a znalecký posudok KEÚ PZ.

Na hlavnom pojednávaní dňa 11. 12. 2012 bol obvinený zastúpený obhajcom, ktorý po preštudovaní spisového materiálu mal právo v mene obvineného uplatniť všetky námietky a poskytnúť mu náležitú právnu pomoc.

Ministrovi spravodlivosti v konaní o podnete podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. neprislúcha hodnotiť zákonnosť vykonaných dôkazov v trestnom konaní.

Zároveň mu ani z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Tr. por. neprislúcha hodnotiť činnosť príslušníkov PZ, ktorá sa uskutočnila ešte pred začatím trestného stíhania, ak nedošlo k porušeniu ustanovení o trestnom konaní. Chceme Vás upozorniť, že v oboch uvedených prípadoch sa jedná o prípady, keď bola vec dôležitá pre trestné konanie vydaná dobrovoľne na výzvu príslušníka PZ, ktorí postupovali podľa ustanovení zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Policajnom zbore“). Trestný poriadok explicitne neustanovuje povinnosť pred vyzvaním na vydanie veci podľa § 89 Tr. por. poučiť osobu o možnosti túto vec nevydať, ak by ňou osoba spôsobila trestné stíhanie sebe samému.

Podľa § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore Policajný zbor plní tieto úlohy: odhaľuje trestné činy a zisťuje ich páchatel'ov.

Podľa § 8 ods. 2 zákona o Policajnom zbore policajt je pri vykonávaní služobnej činnosti spojenej so zásahom do práv alebo slobôd osoby povinný túto osobu hneď, ako je to možné, poučiť o jej právach, ktoré sú ustanovené v tomto zákone alebo v inom všeobecne záväznom právnom predpise.

Podľa § 9 ods. 1 zákona o Policajnom zbore policajt v službe je povinný v medziach tohto zákona vykonať služobný zákrok, ak je páchaný trestný čin alebo priestupok alebo je dôvodné podozrenie z ich páchania.

Podľa § 34 zákona o Policajnom zbore každý je povinný uposlúchnuť výzvu, pokyn, príkaz a požiadavku policajta alebo strpieť výkon jeho oprávnení podľa ustanovení § 17 až 33 a oprávnení podľa osobitných predpisov.

Poukazujeme tiež na odôvodnenie uznesenia Krajského súdu v Trenčíne, sp. zn. 109/2012, zo dňa 8. 1. 2013, ktoré sa týka podobného skutku:

„Krajskému súdu nie je zrejmé, z akých dôvodov súd prvého stupňa považuje výzvu na „vyloženie vecí“ za priame obchádzanie ustanovení o osobnej prehliadke v zmysle § 102 Tr. por. Ak na výzvu policajta, ktorý postupuje podľa ustanovení zákona o Policajnom zbore, osoba dobrovoľne vydá vec, k vydaniu ktorej bola vyzvaná, a následne ju aj identifikuje, nie je žiaden zákonný dôvod vykonať osobnú prehliadku, účelom ktorej by bolo nájdenie vecí, na vydanie ktorej bola osoba už vyzvaná.“

„Jednoduché vydanie alebo strpenie odňatia vecí alebo iných objektívnych dôkazov nie je v rozpore s právom osoby (dokonca ešte neobvinenej z trestnej činnosti) neprispievať k vlastnému obvineniu. V okolnostiach individuálneho prípadu treba vždy skúmať pri hodnotení porušenia, resp. dodržania práva mlčať aj verejný záujem a nevyhnutnosť zákroku orgánu verejnej moci v demokratickej spoločnosti. V prejednávanej veci bola a je v hre drogová trestná činnosť a verejný záujem vyžaduje, aby sa pri posudzovaní úkonov policajtov pred začatím trestného konania nepresadzoval prehnaný formalizmus.“

Záverom poukazujeme na skutočnosť, že ak by sa vychádzalo z koncepcie, že ak osoba vydá dobrovoľne vec, ktorou pácha trestnú činnosť, ide automaticky o nezákonný dôkaz, činnosť príslušníkov PZ by bola priamo zmarená, pretože páchatelia trestných činov by mohli beztrestne dobrovoľne a iniciatívne vydávať veci, ktoré ich usvedčujú z trestnej činnosti, aby sa tak vyhli trestnej zodpovednosti.»

Ústavný súd, akceptujúc odôvodnenie obsiahnuté v napadnutom prípise, považuje vzhľadom na konkrétne okolnosti posudzovanej veci v prvom rade za potrebné poukázať na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej mimoriadne opravné prostriedky, ktoré sťažovateľ nemôže uplatniť osobne, nemožno považovať za účinné právne prostriedky nápravy, ktoré sú mu priamo dostupné (napr. II. ÚS 357/06, IV. ÚS 323/07, IV. ÚS 277/08, III. ÚS 214/2010). Podnet na podanie dovolania podľa § 369 ods. 1 Trestného poriadku nie je riadnym ani mimoriadnym opravným prostriedkom a z hľadiska trestného procesného práva ho možno považovať iba za informáciu ministrovi spravodlivosti ako oprávnenému na jeho podanie, ktorá bez ďalšieho nezakladá zákonom ustanovené právne dôsledky. Ustanovenie § 369 ods. 1 Trestného poriadku neukladá povinnosť (nevzniká právny nárok) vyhovieť podnetu. Je na úvahe ministra spravodlivosti posúdiť a rozhodnúť, či podá alebo nepodá dovolanie (táto úvaha je vylúčená iba v prípade, ak zistí, že zákonné podmienky na podanie dovolania sú splnené). Oprávnenie na podanie podnetu na podanie dovolania nemôže mať preto charakter práva, ktorému je poskytovaná ústavnoprávna ochrana (napr. m. m. I. ÚS 585/2012, II. ÚS 268/2012, IV. ÚS 471/2011, III. ÚS 435/2010, III. ÚS 214/2010).

Z uvedeného dôvodu minister spravodlivosti, resp. ministerstvo spravodlivosti nemohlo odložením podnetu sťažovateľky, t. j. jeho neakceptovaním, spôsobiť namietané porušenie základného práva sťažovateľov na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Sťažovateľka (v danej veci ako podnecovateľka) mala len právo na to, aby sa ministerstvo spravodlivosti jej podnetom zaoberalo, náležite sa s ním vysporiadalo a o spôsobe jeho vybavenia ju vyrozumelo, k čomu v tejto veci (ako to vyplýva z citovanej časti napadnutého prípisu) nepochybne došlo spôsobom, ktorý nemožno označiť za arbitrárny alebo ústavne neakceptovateľný.

Vo vzťahu k tej časti argumentácie, ktorou sťažovateľka poukazuje na nález sp. zn. III. ÚS 220/2011 zo 6. marca 2012, ktorým ústavný súd v obdobnej veci vyslovil porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy postupom a upovedomením ministerstva spravodlivosti týkajúcim sa vybavenia podnetu na podanie dovolania, ústavný súd uvádza, že závery obsiahnuté v označenom rozhodnutí ústavného súdu nie sú aplikovateľné na vec sťažovateľov, a to jednak vzhľadom

na absenciu zhody namietaných skutočností a jednak vzhľadom na zmenu právnej úpravy; zákonom č. 262/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, totiž došlo s účinnosťou od 1. septembra 2011 k zmene § 334 ods. 4 Trestného poriadku (boli z neho vypustené slová „a ods. 2“), ktorého pôvodné znenie malo značný vplyv na rozhodnutie ústavného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. III. ÚS 220/2011, avšak na vec sťažovateľky (sťažovateľov) ho už aplikovať nemožno (ústavný súd sa k vysporiadaniu s rozhodnutím vydaným vo veci sp. zn. III. ÚS 220/2011 už viackrát vyjadril; pozri napr. uznesenie sp. zn. III. ÚS 326/2015 z 30. júna 2015, pozn.).

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Po odmietnutí sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi na ochranu ústavnosti obsiahnutými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2016